

Beslissing samenwerking met herkomstland Burkina Faso

////////////////////////////////////
Datum: 28/11/2023

Auteur: VCA

Onderwerp: Beslissing samenwerking met herkomstland Burkina Faso
////////////////////////////////////

1. Situering

Het Vlaamse Regeerakkoord voorziet dat de Vlaamse Regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren.

Naar aanleiding van het eindrapport¹ van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie formuleerde de Vlaamse Regering op 17 september 2021² een aantal krijtlijnen voor de verdere aanpak, zowel voor wat betreft de toekomst van interlandelijke adoptie, als voor het omgaan met wantoestanden uit het verleden.

Een van deze krijtlijnen betreft het versterken van partnerschappen met herkomstlanden. Uit de mededeling aan de Vlaamse Regering van 17 september (VR 2021 1709 MED.0315/1): *Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar de landen waarmee, na risicoanalyse, samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo'n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaat-adoptieouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan in de werking van interlandelijke adoptie.*

De Vlaamse Regering vroeg aan het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) om het kader voor bovenstaande risicoanalyse uit te werken en ter validatie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. De criteria voor het beslissingskader interlandelijke adoptie werden door de Vlaamse Regering vastgelegd op 10 december 2021³.

Het beslissingskader werd in concreto verder uitgewerkt en dient als basis voor het screenen van alle huidige samenwerkingen met herkomstlanden inzake interlandelijke adoptie.

Voor het aanleveren van informatie en advies werkt VCA voor iedere screening samen met drie onafhankelijke organisaties met internationale expertise in alternatieve jeugdzorg, jeugdbeschermingsmaatregelen en kinderrechten. Het gaat om International Social Service⁴ (ISS), Child Identity Protection⁵ (CHIP) en UNICEF⁶.

Daarnaast werd ook input gevraagd aan de bevoegde autoriteit in het desbetreffende herkomstland, aan de interlandelijke adoptiediensten en aan de Federale Centrale Autoriteit (FCA).

¹ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/rapport-expertenpanel-interlandelijke-adoptie-in-vlaanderen>

² <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61404C18364ED90008000178>

³ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/nieuw-beslissingskader-voor-interlandelijke-adoptie>

⁴ <https://www.iss-ssi.org/index.php/en/>

⁵ <https://www.child-identity.org/en/>

⁶ <https://www.unicef.org/>

Aan de hand van de verzamelde input worden alle huidige samenwerkingen op basis van een kleurencode geëvalueerd door twee stakeholders: geadopteerden en de huidige interlandelijke adoptiediensten.

VCA zal op basis van het geheel een finale beslissing nemen en kan, in geval van twijfel, bijkomend beroep doen op een expert in de kinderrechten.

VCA kan hierbij drie mogelijke beslissingen nemen:

1. Samenwerking met herkomstland is positief

Indien de samenwerking met het herkomstland positief is beslist, loopt de volledige samenwerking door. Er worden wel werkbezoeken gepland om verdere afspraken te maken rond een werking afgestemd op de krijtlijn "Partnerschappen met herkomstlanden versterken", zoals beslist door de Vlaamse Regering.

2. Samenwerking met herkomstland wordt onmiddellijk stopgezet

Na screening van de huidige samenwerkingen zal met een aantal herkomstlanden geen samenwerking meer mogelijk zijn. De dossiers van de kandidaat-adoptanten die al een lopende kindtoewijzing hebben, worden verder afgewerkt volgens het huidige systeem. De andere kandidaat-adoptanten kunnen zich heroriënteren naar de herkomstlanden waar Vlaanderen nog wel verder mee samenwerkt. Transparante communicatie naar de betrokkenen is dan essentieel.

3. Samenwerking met herkomstland vraagt meer verduidelijking via werkbezoek

Na screening van het herkomstland wordt een werkbezoek gepland om meer duidelijkheid te creëren rond toekomstige samenwerking. De samenwerking loopt onverminderd door tot na verduidelijking via het werkbezoek en definitieve beslissing door VCA.

2. Beoordeling huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Burkina Faso

De beoordeling gebeurt op basis van het ingevulde "Decision framework for intercountry adoption from Burkina Faso", dat u in bijlage vindt. Dit document omschrijft in detail de verschillende beoordelingscriteria. Het maakt integraal deel uit van de beoordeling en beslissing door VCA.

1. Algemene situatie in het land van herkomst

Veiligheidssituatie dd. 01/09/2023

Na de staatgreep van 30 september 2022 is een verhoogde waakzaamheid geboden in Burkina Faso.

De terroristische dreiging en het risico op hinderlagen zijn hoog in het hele land. De veiligheidssituatie verslechtert voortdurend en gewelddadige incidenten doen zich regelmatig voor, voornamelijk tegen de bevolking. De noodtoestand blijft van kracht in 14 provincies van Burkina Faso (Kossi, Sourou, Koulpélogo, Gnagna, Gourma, Komandjari, Kompienga, Tapoa, Kéné Dougou, Loroum, Oudalan, Séno, Soum en Yagha).

Het risico op ontvoeringen is erg hoog. Sinds april 2018 werden 10 expats ontvoerd in Burkina Faso of in gebieden grenzend aan Burkina Faso. Alle reizen naar Burkina Faso worden afgeraden. [Algemene veiligheid in Burkina Faso | FOD Buitenlandse Zaken - Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking \(belgium.be\)](#)

Zowel Nederland als Denemarken schorsten de samenwerking met Burkina Faso inzake interlandelijke adoptie, voornamelijk omwille van de zorgwekkende veiligheidssituatie.

→ **De veiligheidssituatie in Burkina Faso is erg zorgwekkend.**

Corruptieindex

Burkina Faso heeft een Corruption Perceptions Index van 42 op 100 in 2022 ([Burkina Faso - Transparency.org](#)), één van de laagste scores in Sub-Saharaans Afrika. 16% van de gebruikers (ongeveer 1 op 6) van openbare diensten geeft aan dat ze in de afgelopen 12 maanden steekpenningen heeft betaald.

→ **Er is veel corruptie in Burkina Faso.**

Politieke stabiliteit

Sinds de opeenvolgende staatsgrepen van 24 januari 2022 en 30 september 2022 is de politieke situatie weinig stabiel: incidenten gelinkt aan socio-politieke spanningen kunnen zich voortdoen.

Burkina Faso staat op de 179ste plaats (op 194 landen) op de “political stability index”.

[Political stability by country, around the world | TheGlobalEconomy.com](#)

Burkina Faso staat op de 82ste plaats (op 140 landen) op de WJP Rule of Law Index. [WJP Rule of Law Index | Burkina Faso Insights \(worldjusticeproject.org\)](#)

→ **Burkina Faso is een politiek erg onstabiel land.**

Specifieke aandachtspunten

Burkina Faso is één van de armste landen ter wereld. Bijna de helft van de bevolking leeft onder de extreme armoedegrens. De COVID-19 pandemie heeft de socio-economische situatie van het land alleen maar verergerd. Geweld tegen kinderen en kinderarbeid komen frequent voor. 1% van de kinderen is wees of gescheiden van de familie, wat hen volgens ISS meer kwetsbaar maakt voor onder meer illegale adoptie. Burkina Faso staat op de 184ste plaats (op 191 landen) in het Human Development Index-rapport 2021-2022 van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP). [Burkina Faso Overview: Development news, research, data | World Bank](#)

2. Ratificatie van het Haags Verdrag

Het Haags Adoptieverdrag werd op 19/04/1994 ondertekend, op 11/01/1996 geratificeerd en trad op 01/05/1996 in werking. Er werd geen bezwaar aangetekend tegen de toetreding van Burkina Faso. Er zijn geen lopende moratoria.

→ **Burkina Faso ratificeerde het Haags Adoptieverdrag.**

3. De bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid

Bereidheid tot samenwerking vanuit de centrale adoptieautoriteit

Het “Ministère du Genre et de la Famille” (MGF) is de centrale adoptieautoriteit (CA) van Burkina Faso. De communicatie met de CA van Burkina Faso verloopt vlot. Vragen in verband met de hervorming interlandelijke adoptie werden vlot beantwoord. Op vragen naar extra informatie bij kinddossiers wordt altijd vlot gereageerd. Contacten zijn constructief en een open dialoog is mogelijk.

De CA heeft haar ‘country profile’ op de website van het Permanent Bureau van de Haagse Conferentie betreffende het internationaal privaatrecht (hierna: ‘HCCH’) geüpdatet in mei 2022. De “Table on costs associated with intercountry adoption” werd ook geüpdatet in mei 2022.

De CA nam deel aan de “Special Commissions” van 2005, 2010, 2015 en 2022. De CA was niet actief in werkgroepen, bijvoorbeeld rond “financial aspects” en “illicit practices”.

→ **De CA van Burkina Faso is bereid tot samenwerking.**

Mogelijkheid van rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid.

Vanuit de regelgeving en vanuit gesprekken in verband met overgangsmatregelen naar één interlandelijke adoptiedienst blijkt dat rechtstreekse samenwerking van CA tot CA mogelijk is.

→ **Rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid is mogelijk.**

4. Positionering van de adoptiepraktijk binnen het bredere zorg- en opvangsysteem van het land van herkomst in de praktijk

Regelgeving over taken en bevoegdheden in de jeugdbescherming door een overheidsinstantie

Le Ministère du Genre et de la Famille (MGF) is verantwoordelijk voor de jeugdbescherming in Burkina Faso. Er is regelgeving uitgewerkt wat betreft de opvang van kinderen in de jeugdbescherming. Twee jeugdbeschermingsmaatregelen zijn in de regelgeving opgenomen, namelijk residentiële opvang en pleegzorg. Dit wordt geregeld in de “Decree n. 2010-617/PRES/PM/MASSN/MJ/MEF from 06/10/2010 on the conditions of reception and care of children in institution and foster care”.

Kinderen worden geplaatst via een officiële plaatsingsbeslissing ('*placement order*') door MGF op provinciaal niveau of de gerechtelijke instanties waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft. De beslissing over uithuisplaatsing, sociale begeleiding van en toezicht op kinderen in de jeugdbescherming gebeurt in principe door de gedecentraliseerde vestigingen van MGF in de 45 provincies van Burkina Faso.

Wettelijk mogen kinderen slechts twee jaar in de jeugdbescherming worden opgenomen, waarna re-integratie in de familie, kinship care of adoptie in overweging zullen genomen worden.

→ **Regelgeving en richtlijnen betreffende procedures, taken en verantwoordelijkheden in de jeugdhulp zijn voldoende helder.**

Jeugdbeschermingsmaatregelen in de praktijk

ISS geeft aan dat begeleiding en periodieke monitoring door MGF en haar gedecentraliseerde vestigingen door het gebrek aan middelen in de praktijk zeer beperkt is.

Plaatsing in residentiële voorzieningen blijft de meest voorkomende jeugdbeschermingsmaatregel. Tachtig residentiële voorzieningen ("Centres d'accueil des enfants en détresse", CAED) zijn geaccrediteerd, maar worden voornamelijk door private actoren beheerd (religieuze ordes, NGO's, liefdadigheidsinstellingen). Er is plaats voor gemiddeld 37 kinderen. De overheid voorziet wel maandelijkse subsidies per kind. Er is slechts één publieke voorziening.

Er zijn geen specifieke voorzieningen voor kinderen met een handicap. ISS geeft aan dat residentiële plaatsing in de praktijk veel langer kan duren dan de wettelijk voorziene twee jaar. Vooral kinderen met een handicap lopen het risico op langdurige, vaak levenslange residentiële opvang.

De ontwikkeling van pleegzorg staat nog in zijn kinderschoenen, hoewel de overheid hier inspanningen voor doet. Eind 2021 waren er een 300-tal door de overheid erkende pleeggezinnen. Kinderen met een handicap worden meestal uitgesloten van pleegzorg. Het maatschappelijke bewustzijn dat uithuisgeplaatste kinderen nood hebben aan gezinsgerichte zorg zoals pleegzorg is momenteel nog beperkt.

Het jaarlijks werkingsbudget dat de overheid voorziet voor residentiële voorzieningen en pleegzorg bedraagt ongeveer 53.400 euro.

- **Jeugdbeschermingsmaatregelen zijn in de praktijk onvoldoende uitgewerkt door een schrijnend gebrek aan middelen.**
- **De huidige jeugdbeschermingsdiensten slagen er onvoldoende in om kinderen met een handicap adequaat op te vangen.**
- **Residentiële opvang blijft de meest voorkomende jeugdbeschermingsmaatregel. Het is onrustwekkend dat de overgrote meerderheid van deze voorzieningen door private actoren wordt beheerd.**

Beleid van preventie en re-integratie naar het gezin van herkomst

ISS geeft aan dat preventieve zorg om uithuisplaatsing van een kind te voorkomen onderontwikkeld is in Burkina Faso, waardoor veel kinderen onnodig van hun familie worden gescheiden. Dit wordt tevens bevestigd in de uitgebreide landenanalyse, die uitgevoerd werd door de Nederlandse centrale autoriteit voor interlandelijke adoptie (Uitgebreide landen-/gebiedenanalyse | Publicatie | Rijksoverheid.nl).

Omwille van de socio-economische en humanitaire crisissituatie – zoals eerder vermeld is Burkina Faso één van de armste landen ter wereld – worden veel baby's bij geboorte achtergelaten en veel kinderen gescheiden van hun familie. Volgens UNICEF, heeft de onveiligheidssituatie in combinatie met de COVID-19 pandemie het bestaande jeugdbeschermingssysteem nog verder ontwricht, met een verhoogd risico op geweld tegen kinderen, waardoor de reeds aanwezige nood aan alternatieve zorg voor kinderen nog verder gestegen is.

Door het gebrek aan preventieve programma's om scheiding tussen ouder en kind te voorkomen, komt de praktijk van *confiage* vaak voor. Bij *confiage* worden kinderen – vanwege armoede en gebrek aan onderwijs – bij gezinnen in de stad geplaatst als huishoudhulp of leerling.

ISS geeft verder aan dat re-integratie van kinderen in de familie beperkt blijft en dat er geen begeleiding bestaat voor gezinnen in het geval kinderen werden teruggeplaatst.

De lokale afdelingen van MGF zijn bevoegd om de situatie van het kind en diens gezin te evalueren, hoewel dit in de praktijk ook gebeurt door de residentiële voorzieningen waar het kind op dat moment verblijft. Het gebrek aan

middelen van de lokale MGF afdelingen beperkt bovendien de regelmaat en de kwaliteit van hun opvolging, wat de re-integratie in het oorspronkelijke gezin bemoeilijkt.

ROH geeft aan dat er wel een aantal vormen van preventieve zorg en ondersteuning bestaan, waaronder de “centres des victimes de violence basé sur le genre”.

→ **Het beleid van preventie en re-integratie naar het oorspronkelijke gezin is in de praktijk zeer beperkt.**

Centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp

Het Technisch Secretariaat van MGF beschikt over statistieken en gearchiveerde dossiers over elk kind dat alternatieve zorg krijgt.

→ **Er is een centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp.**

Inbedding van adoptie in het jeugdbeschermingssysteem

Wettelijk mogen kinderen slechts twee jaar in de jeugdbescherming worden opgevangen, waarna re-integratie in de familie, kinship care of adoptie worden overwogen. Adoptie is in die zin volledig ingebed in het jeugdbeschermingssysteem. Binnenlandse adoptie wordt gezien als de duurzame oplossing bij uitstek wanneer re-integratie in de familie niet mogelijk is.

→ **Adoptie is als maatregel ingebed in het jeugdbeschermingssysteem.**

5. Consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke adoptie

Inbedding van het subsidiariteitsprincipe in de regelgeving

ISS geeft aan dat het principe van subsidiariteit niet terug te vinden is in de wetgeving van Burkina Faso. Dit wordt bevestigd in de uitgebreide landenanalyse door de Nederlandse centrale autoriteit voor adoptie. [Uitgebreide landen-/gebiedenanalyse | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

→ **Het subsidiariteitsprincipe is niet ingebed in de regelgeving.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van binnenlandse adoptie

ISS geeft aan dat MGF binnenlandse adoptie als prioritair beschouwt wanneer re-integratie in de familie niet mogelijk is. Preventie van uithuisplaatsing en re-integratie in het oorspronkelijke gezin is – zoals eerder vermeld – in de praktijk onderontwikkeld.

De overheid doet inspanningen om binnenlandse adoptie meer te promoten, waardoor dit meer en meer ingang vindt in Burkina Faso. In 2019 leidde dit voor het eerst tot meer binnenlandse dan interlandelijke adopties (43 binnenlandse tegenover 37 interlandelijke adopties), een trend die zich in de jaren daarna verder zette. Kinderen die binnenlands geadopteerd worden zijn meestal onder de twee jaar oud en gezond. Binnenlandse kandidaat-adoptanten hebben een duidelijke voorkeur voor meisjes.

Binnenlandse kandidaat-adoptieouders melden zich voornamelijk aan omwille van vruchtbaarheidsproblemen. In de samenleving wordt adoptie nog vaak als een familiegeheim beschouwd.

→ **In de praktijk wordt het subsidiariteitsprincipe niet steeds consequent toegepast bij binnenlandse adoptie omwille van een gebrek aan preventieve gezinsondersteuning of inspanningen om het kind te re-integreren in het oorspronkelijke gezin.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van interlandelijke adoptie

MGF geeft aan dat de procedure voor interlandelijke adoptie het hoger belang van het kind en het principe van subsidiariteit als eerste uitgangspunten heeft. Eerst wordt er nagegaan of er familie is die voor het kind kan instaan. Wanneer re-integratie in de familie niet mogelijk is, geniet opvang in gezinscontext via binnenlandse adoptie de voorkeur.

Voor jonge gezonde kinderen lijkt dit principe gevolgd te worden. Kinderen met speciale zorgnoden worden echter meteen voorgesteld voor interlandelijke adoptie, vanuit de perceptie dat er geen binnenlandse adoptanten zullen gevonden worden. De CA zoekt meteen naar buitenlandse kandidaat-adoptanten via het principe van reversed flow. Unicef duidt dit aan als zorgwekkend omwille van het discriminerend karakter ervan en het gebrek aan inspanningen om de publieke opinie hierover aan te pakken.

MGF geeft zelf aan dat bepaalde kindprofielen, zoals kinderen geboren uit een incestueuze relatie, om sociale redenen niet geaccepteerd zullen worden door kandidaat-adoptanten in Burkina Faso en dat het matchingscomité daarom in die situaties onmiddellijk kiest voor interlandelijke adoptie.

→ **In de praktijk wordt het subsidiariteitsprincipe bij interlandelijke adoptie voornamelijk toegepast op jonge en gezonde kinderen, waardoor we niet kunnen spreken van een consequente en inclusieve toepassing zoals bedoeld door het Haags Adoptieverdrag.**

6. Adoptabiliteit

Centrale registratie van adoptabele kinderen

MGF houdt een centrale databank bij van adoptabele en geadopteerde kinderen. Er is geen afzonderlijke registratie van binnenlandse en interlandelijke adoptie. MGF geeft aan dat zij hier wel statistieken van bijhouden.

→ **Er is centrale registratie van adoptabele kinderen.**

Beoordeling van en beslissing tot adoptabiliteit

Adoptabiliteit van kinderen in Burkina Faso wordt gereguleerd in een aantal decreten en besluiten en in de “Code des personnes et de la famille”.

De sociale diensten van de lokale afdelingen van MGF zijn verantwoordelijk voor het vaststellen van de adoptabiliteit. Het “technisch secretariaat” van het MGF bestudeert de dossiers en doet voorstellen tot matching.

De sociale diensten staan in voor het maatschappelijk onderzoek en de opmaak van het kinddossier, samen met de residentiële voorziening (CAED) of het pleeggezin van het kind.

De burgerlijke rechtbank bepaalt de juridische adoptabiliteit van een kind, voor de matching en de kindtoewijzing. In de huidige humanitaire crisis waarschuwt ISS voor het risico op corruptie en vervalsing van documenten om kinderen adoptabel te verklaren.

→ **De beoordeling van adoptabiliteit gebeurt door een overheidsinstantie. De beslissing tot adoptabiliteit wordt genomen door de rechtbank. De actuele humanitaire crisis verhoogt mogelijk het risico op corruptie of vervalsing van documenten.**

Situaties waarin een kind adoptabel kan worden verklaard

Kinderen kunnen adoptabel verklaard worden wanneer hun ouders onbekend zijn, wanneer ze verlaten verklaard werden door de rechtbank, wanneer hun ouders of de familieraad toegestemd hebben in de adoptie of wanneer hun ouders overleden zijn.

Kinderen van ongekende ouders kunnen in aanmerking komen voor interlandelijke adoptie. Achterlating van een kind is een misdrijf in Burkina Faso. Vondelingen vormen een groot aandeel van de kinderen die in aanmerking komen voor interlandelijke adoptie, hoewel officiële cijfers hierover niet beschikbaar zijn. Het aandeel is hoog omwille van het maatschappelijke stigma dat rust op moeders met buitenechtelijke kinderen, de beperkte toegang tot de gezondheidszorg en de gebrekkige voorlichting over gezinsplanning voor tieners.

MGF gaf aan dat er geen centrale registratie is van kinderen van ongekende ouders. De procedure houdt in dat de lokale juridische autoriteiten geïnformeerd worden en dat de politie een onderzoek uitvoert, soms met inschakeling van de media, gedurende een periode van zes maanden.

ISS geeft aan dat het bij ontzetting uit de ouderlijke macht vaak gaat over alleenstaande moeders met een mentale ziekte. De “handleiding voor de zorg voor kinderen buiten het ouderlijk gezag” omschrijft dat in die situaties een sociaal onderzoek en een medisch attest vereist is.

Kinderen die interlandelijk geadopteerd worden zijn in de praktijk voornamelijk kinderen met bijzondere zorgnoden, vondelingen, kinderen geboren uit relaties die in Burkina Faso verboden of taboe zijn en kinderen van alleenstaande moeders met een mentale ziekte. MGF geeft aan dat armoede alleen geen reden kan zijn voor afstand en adoptie, wat Unicef als positief duidt.

→ **In de regelgeving is duidelijk in welke situaties kinderen adoptabel kunnen worden verklaard.**

Onderzoek van psychosociale adoptabiliteit

ISS geeft aan dat een assessment van de psychosociale adoptabiliteit is geïntegreerd in het sociaal onderzoek door de gedecentraliseerde vestigingen van MGF, in samenwerking met de residentiële voorziening of het pleeggezin en in een multidisciplinaire benadering.

→ **Er gebeurt systematisch onderzoek van psychosociale adoptabiliteit.**

Toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd

De "Code des personnes et de la famille" bepaalt de toestemmingen die moeten worden gegeven bij adoptie. De oorspronkelijke ouders moeten toestemming geven wanneer ze gekend zijn en niet ontzet zijn uit de ouderlijke macht. Wanneer de ouders ongekend zijn, is toestemming van de residentiële voorziening of van de wettelijke voogd vereist. Wanneer de ouders overleden zijn, niet in staat hun wil te uiten of ontzet zijn uit de ouderlijke macht, is toestemming van de familieraad vereist. De toestemming kan worden ingetrokken tot drie maanden na datum van toestemming.

→ **De toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd is duidelijk geregeld.**

Begeleiding van de oorspronkelijke ouders

In de "Code des personnes et de la famille" is enkel opgenomen dat de oorspronkelijke ouders toestemming moeten verlenen. Er is geen regelgeving over verdere inlichting of begeleiding van de oorspronkelijke ouders.

In het 'country profile' op de website van het HCCH van 2022 geeft de CA aan dat sociaal werkers verzekeren dat de ouders en andere personen wiens toestemming bij adoptie is vereist, de nodige informatie hebben ontvangen m.b.t. de gevolgen van adoptie. Toestemming van de oorspronkelijke ouders moet gegeven worden per authentieke akte. ISS geeft aan dat er na afstand geen specifieke psychosociale begeleiding voor oorspronkelijke ouders wordt georganiseerd.

Ray of Hope geeft aan dat de gedecentraliseerde vestigingen van MGF de ouders informeren over de gevolgen van adoptie en dat voorzieningen specifieke ondersteuningsprogramma's voorzien.

Unicef stelt zich vragen bij de mate waarin dit gegarandeerd kan worden, gezien de beperkte middelen waarover MGF beschikt.

→ **Er is geen regelgeving over begeleiding van de oorspronkelijke ouders. De CA en de interlandelijke adoptiedienst geven aan dat ze in de praktijk wel goed geïnformeerd worden.**

Toestemming van het kind

De "Code des personnes et de la famille" bepaalt de toestemmingen die moeten worden gegeven bij adoptie. De toestemming van het kind is vereist vanaf de leeftijd van 15 jaar. Er ontbreekt informatie over de mate waarin er rekening wordt gehouden met de mening van kinderen onder de 15 jaar. In het beslissingskader geeft ISS aan dat het toekomstproject aan kinderen jonger dan 15 jaar, wordt toegelicht tijdens de voorbereiding op een adoptie.

→ **Het is duidelijk dat het kind formeel toestemming dient te verlenen vanaf de leeftijd van 15 jaar. Het is niet duidelijk of en op welke wijze het kind jonger dan 15 jaar ingelicht en gehoord wordt. Daarnaast is het onduidelijk in hoeverre rekening wordt gehouden met de mening van het kind jonger dan 15 jaar.**

Stavingsstukken in het adoptiedossier op het moment van toewijzing

Het kinddossier omvat volgende documenten bij toewijzing: de geboorteakte, de afstandsakte, verlatenverklaring of vondelingenakte, het sociaal rapport, medische gegevens en een plaatsingsbeslissing van MGF.

→ **Op het moment van toewijzing blijkt uit het adoptiedossier dat de legistische adoptabiliteit vastligt.**

Beleid over het samenhouden van siblings

ISS geeft aan dat siblings in de praktijk worden samen gehouden als dit in hun belang is.

→ **Er is een beleid over het samenhouden van siblings.**

7. Het verloop van de adoptieprocedure

Vorbereiding/ bindingsperiode voor het kind

Er is geen specifieke wetgeving over de voorbereiding van het kind op adoptie. ISS geeft aan dat de voorbereiding van het kind begint van zodra de adoptabiliteit werd vastgesteld. Vorbereiding gebeurt door het pleeggezin of de voorziening die het kind opvangt. Gezien het lage aantal interlandelijke adopties, uit Unicef haar bezorgdheid over de kwaliteit van de training die pleegzorgers en voorzieningen ontvangen in het kader van de voorbereiding van het kind op een interlandelijke adoptie.

Na de definitieve adoptiebeslissing reizen adoptieouders één keer af naar Burkina Faso voor een periode van 15 dagen, met een bindingsperiode van minstens vier dagen. Omwille van de veiligheidssituatie in Burkina Faso wordt er momenteel situatie per situatie afgesproken hoe en waar de adoptieouders het kind ontmoeten en hoe het kind wordt overgedragen aan hen. Unicef uit haar bezorgdheid over de korte bindingsperiode en het gebrek aan monitoring/evaluatie door professionals in Burkina Faso.

Daarnaast is er geen specifieke ondersteuning en begeleiding voorzien in het geval van interlandelijke adopties van kinderen met specifieke zorgnoden.

→ **Er is geen regelgeving over de voorbereiding van het kind op interlandelijke adoptie. Er wordt voorzien in een korte bindingsperiode tussen het kind en de adoptanten voor de definitieve adoptiebeslissing. Het is onduidelijk op welke wijze de bevoegde autoriteiten de bindingsperiode begeleiden/evalueren.**

Het matchingsproces

Het technisch matchingscomité van MGF kent een multidisciplinaire samenstelling en is verantwoordelijk voor de matching, zoals vastgelegd in de regelgeving.

De civiele rechtbank is bevoegd om beslissingen inzake interlandelijke adoptie te nemen.

De adoptiebeslissing wordt geregistreerd in het nationaal register. De adoptie wordt tevens vermeld op de originele geboortakte.

Het principe van “reversed flow” is opgenomen in de wetgeving voor kinderen met bijzondere zorgnoden en wordt ook in de praktijk toegepast.

→ **De procedures en richtlijnen betreffende het matchingsproces zijn voldoende helder.**

8. Het vermijden van financiële risico's

Kosten en vergoedingen voor de adoptieprocedure op zich geregeld bij wet of overheid

De kosten voor interlandelijke adoptie zijn wettelijk bepaald (besluit van 21 november 2011). Ze worden vastgelegd en gecontroleerd door MGF.

Alle residentiële voorzieningen in Burkina Faso zijn geaccrediteerd door de overheid. Ze ontvangen – zoals eerder vermeld – een zeer beperkte overheidssubsidie (35 miljoen CFA of 53.400 euro per jaar voor een totaal van 80 voorzieningen en voor pleeggezinnen). Residentiële voorzieningen mogen financiële ondersteuning ontvangen van privé organisaties en individuen.

→ **De kosten voor de adoptieprocedure op zich zijn geregeld bij wet of overheid.**

Overzicht van de kosten in de praktijk

De kosten zijn vooraf duidelijk en worden betaald via de adoptiedienst, via bankoverschrijving of cash met ontvangstbewijs (Table on costs - mei 2022).

De contactpersoon van de adoptiedienst ontvangt een vast bedrag van 800 euro per adoptiedossier (transportkosten niet inbegrepen). Er wordt niet gewerkt met een vast maandelijks salaris los van het aantal geadopteerde kinderen, gezien het beperkte aantal adopties.

Aan de adoptieouders wordt een verplichte maandelijks bijdrage van 100.000 FCFA (ongeveer 150 euro) gevraagd voor onderhoud van het kind, vanaf het moment dat ze het kindvoorstel hebben aanvaard. Die bijdrage wordt rechtstreeks aan de residentiële voorziening of aan het pleeggezin betaald. Deze kosten kunnen hoog oplopen, omdat er vaak een lange wachttijd is tussen de goedkeuring van het matchingsvoorstel en de uiteindelijke adoptiebeslissing.

Er is tegenstrijdigheid in de informatie over de juridische kosten, die rechtstreeks aan advocaten worden betaald. Ray of Hope geeft aan dat het gaat over een kost van tussen de 1.600 en 2.100 euro, afhankelijk van de regio. MGF geeft in de "Table on costs" op de HCCH-website aan dat het gaat over een gemiddelde kost van ongeveer 900 euro (600.000 FCFA). In de "Table on costs" die op vraag aan VCA werd bezorgd staat een bedrag tussen 600.000 en 1.500.000 FCFA.

Unicef uit haar bezorgdheid over de veranderlijke bedragen die rechtstreeks aan advocaten betaald worden en die, in vergelijking met de maandelijkse loonkosten ter plaatse, relatief hoog zijn.

→ **Er is een overzicht van de kosten in de praktijk, dat – gezien de veranderlijke bedragen – geen volledige duidelijkheid biedt.**

Donaties, contributies en projectsteun

Aan de adoptieouders wordt een verplichte maandelijkse contributie van 100.000 FCFA (ongeveer 150 euro) gevraagd voor onderhoud van het kind, vanaf het moment dat ze het kindvoorstel hebben aanvaard. Die bijdrage wordt rechtstreeks aan de residentiële voorziening of aan het pleeggezin betaald. Deze kosten kunnen bovendien hoog oplopen, omdat er vaak een lange wachttijd is tussen de goedkeuring van het matchingsvoorstel en de uiteindelijke adoptiebeslissing.

Unicef vindt dit zeer zorgwekkend. Het vragen van een onderhoudsbijdrage gerelateerd aan interlandelijke adoptie houdt sowieso een financieel risico in. Bovendien is deze bijdrage relatief gezien zeer hoog. In vergelijking met het bedrag dat de overheid zelf in alternatieve zorg voor kinderen investeert, is er een grote afhankelijkheid van deze buitenlandse geldstroom gerelateerd aan interlandelijke adoptie. De gedeeltelijke financiering van residentiële voorzieningen via onderhoudskosten voor het kind, draagt in geen geval bij tot het de-institutionaliseren van de jeugdzorg in Burkina Faso.

In het beslissingskader wordt door de CA tegenstrijdige informatie gegeven. Enerzijds geeft MGF aan dat de maandelijkse onderhoudskosten rechtstreeks betaald worden aan de residentiële voorziening of het pleeggezin (staat ook zo genoteerd in de "Table on costs" van het HCCH). Anderzijds geeft MGF in het beslissingskader aan dat er geen betalingen aan individuele voorzieningen of contactpersonen gebeuren.

Projectsteun in samenwerkingsprojecten ter versterking van de jeugdbescherming is toegestaan, maar niet verplicht. Ray of Hope geeft aan dat de adoptiedienst in het verleden enkele keren heeft bijgedragen tot projecten van MGF inzake jeugdbescherming.

Donaties aan voorzieningen zijn toegestaan, donaties aan geboorte- of eerste ouders niet. Zowel adoptiediensten als kandidaat-adoptieouders kunnen donaties geven.

→ **Een hoge financiële contributie voor het onderhoud van het kind is verplicht. Projectsteun en donaties zijn toegestaan.**

Overeenkomst kosten van de adoptiedienst met "Table on costs" van HCCH

Er is tegenstrijdigheid in de informatie over de gerechtelijke kosten, die rechtstreeks aan advocaten worden betaald. Ray of Hope geeft aan dat het gaat over een kost van tussen de 1.600 en 2.100 euro, afhankelijk van de regio. MGF geeft in de "Table on costs" op de HCCH-website aan dat het gaat over een gemiddelde kost van ongeveer 900 euro (600.000 FCFA). In de "Table on costs" die op vraag aan VCA werd bezorgd staat een bedrag tussen 600.000 en 1.500.000 FCFA (tussen 900 en 2.280 euro).

Unicef uit haar bezorgdheid over de veranderlijke bedragen die rechtstreeks aan advocaten betaald worden en die, in vergelijking met de maandelijkse loonkosten ter plaatse, relatief hoog zijn.

→ **De huidige praktijk is niet volledig in overeenstemming met de "Table on costs".**

9. Juridisch kader ter ondersteuning van adoptiebetroffenen in het recht op informatie over hun afkomst en/of hun zoektocht naar familieleden

Centrale geboorteregistratie

De "Code des personnes et de la famille" bepaalt dat alle geboortes lokaal geregistreerd moeten worden in Burkina Faso. Op nationaal niveau is er geen gecentraliseerd registratiesysteem. ISS geeft aan dat 22% van de geboortes niet geregistreerd worden.

→ **Er is geen centrale geboorteregistratie in Burkina Faso. Meer dan 1 op 5 geboortes in Burkina Faso worden niet geregistreerd.**

Procedure voor inzage in het adoptiedossier in de regelgeving

In de regelgeving is het recht van de geadopteerde op informatie over de eigen herkomst ingeschreven, vanaf de leeftijd van 18 jaar. Adoptieouders hebben recht op informatie vanaf 15 jaar na de adoptie; de oorspronkelijke ouders enkel in het geval van gewone adoptie. Alle aanvragen worden gericht aan de minister verantwoordelijk voor sociale actie.

MGF is verantwoordelijk voor het centraliseren en bewaren van de informatie over herkomst en identiteit. Hier staat geen tijdslimiet op. Er is een database met fysieke adoptiedossiers. Digitalisatie voor vlottere toegang is een uitdaging.

→ **Het recht op kennis over herkomst en identiteit en een procedure voor inzage in het adoptiedossier werden opgenomen in de regelgeving.**

Regelgeving inzake wijziging van geboorteplaats en geboortedatum

De "Code des personnes et de la famille" bepaalt dat de adoptie vermeld wordt op de originele geboorteakte.

De adoptieouders kunnen op de nieuwe geboorteakte enkel de naam van het kind wijzigen, geen andere gegevens.

→ **Geboorteplaats en geboortedatum kunnen niet worden gewijzigd in de nieuwe geboorteakte.**

Professionele ondersteuning bij de zoektocht naar herkomst door de overheid

CHIP geeft aan dat sociaal werkers van MGF begeleiding verlenen bij de zoektocht naar herkomst en identiteit. Volgens een lokaal contactpersoon van CHIP, wordt voor de ondersteuning van zoektochten naar herkomst een vergoeding gevraagd. Daarnaast kunnen sociaal werkers hun dienstverlening ook op zelfstandige basis aanbieden.

ROH geeft aan dat samenwerking bij zoektochten naar herkomst vlot verloopt.

→ **Er is professionele ondersteuning door de overheid bij de zoektocht naar herkomst.**

10. Inhoud kinddossier

Voldoende informatie in het kinddossier om de herkomst van het kind te achterhalen

Het kinddossier bevat in principe de beschikbare gegevens van de oorspronkelijke ouders, de toestemming van de oorspronkelijke ouders en een toelichting waarom het kind van de familie werd gescheiden. In de praktijk ervaart VCA in recente kinddossiers dat de documenten inzake herkomst van het kind niet steeds volledig worden aangeleverd.

FCA geeft aan dat de erkenningsprocedure van adoptiedossiers uit Burkina Faso vlot verloopt. De adoptiedossiers bevatten voldoende informatie en de vereiste documenten worden altijd vlot bezorgd.

→ **Het kinddossier omvat niet steeds voldoende informatie om de herkomst van het kind te achterhalen.**

Weergave van het volledige traject van het kind in het kinddossier

Het kinddossier omvat volgende informatie:

- Documenten bij toewijzing: geboorteakte; afstandsakte, verlatenverklaring of vondelingenakte; verslag maatschappelijk onderzoek; resultaten van medische onderzoeken en toewijzingsbrief van de CA.
- Documenten na aanvaarding: foto; akkoord tot verderzetting van de procedure; adoptievonnissen en bewijs van geen beroep; geboorteakte na adoptie; conformiteitsattest; paspoort; toelating om het land te verlaten.

Op extra navraag wordt er bijkomende informatie aangeleverd, bijvoorbeeld met betrekking tot het sociaal onderzoek, maar die is niet steeds even helder. Zo is het in een aantal dossiers onduidelijk welke inspanningen geleverd worden om het oorspronkelijke gezin/familie te begeleiden om zelf voor het kind te zorgen.

→ **Het volledige traject van het kind wordt in principe weergegeven in het kinddossier.**

3. Beslissing betreffende de huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Burkina Faso

Op basis van bovenstaande overwegingen en de informatie in het ingevulde beslissingskader voor Burkina Faso, neemt VCA de volgende beslissing:

De samenwerking met herkomstland Burkina Faso wordt omwille van de aanhoudende onveiligheidssituatie en humanitaire crisis voor onbepaalde tijd geschorst. Controle en toezicht door de bevoegde autoriteiten op het correcte verloop van interlandelijke adoptieprocedures is in deze omstandigheden moeilijk. ISS waarschuwt daarnaast voor het risico op corruptie en vervalsing van documenten in deze moeilijke context.

De samenwerking met herkomstland Burkina Faso na de schorsing van onbepaalde duur vraagt meer verduidelijking. Wanneer veilig afreizen mogelijk is zal worden geëvalueerd of een werkbezoek opportuun is, waarbij de volgende bezorgdheden worden besproken:

- De hoge en verplichte financiële bijdrage voor het onderhoud van de kinderen en de veranderlijke bijdragen voor gerechtelijke kosten zijn voor VCA een risicofactor.
- Daarnaast is het subsidiariteitsprincipe in geen enkele nationale wet opgenomen en lijkt dit in de praktijk enkel van toepassing te zijn op jonge en gezonde kinderen. In de praktijk is er onvoldoende ondersteuning ter voorkoming van de scheiding tussen ouders en kind.
- Wat betreft het kinddossier, blijft er – ondanks de bijkomende informatie die op vraag aangeleverd wordt – onduidelijkheid bestaan over de inspanningen die geleverd worden opdat het oorspronkelijke gezin/familie voor het kind kan zorgen.

Ariane Van den Berghe
Vlaams adoptieambtenaar

